

Hartmut Bölts

UMWELTERZIEHUNG

Grundlagen, Kritik und Modelle für die Praxis

Wissenschaftliche Buchgesellschaft,
Darmstadt, 1995, 284 str.

Današnja aktualnost ekološke edukacije (*environmental education/Umwelterziehung*) odnosi se kako na organizacijske, teorijsko-strukturne, tako i na kurikularne aspekte, što naravno ne znači da se u njima iscrpljuju sva pitanja teorijske i praktične naravi. Povijest ekološkog odgoja u smislu profiliranja zahtjeva za njegovim bezrezervnim prihvaćanjem i institucionaliziranjem seže dva desetljeća unazad – od UNO-konferencije u Stockholmu 1972. (*On the Human Environment*) preko *Intergovernmental Conference on Environmental Education* u Tiflisu 1977. do UNESCO/UNEP konferencije u Moskvi 1987. i svjetskog skupa UNCED-a u Rio de Janeiru 1992. Škola, kao jedan od institucionalnih okvira, ima zadatak ostvarivanja ideje ekološke edukacije. Da taj proces ne ide lako pokazuju brojne kritičke studije i analize, koje – bilo od nevladinih, bilo od vladinih institucija i organizacija – propituju ovu problematiku eda bi doprinijeli djelotvornosti ekološke edukacije. Iako je, naime, razdoblje iskustva u ekološkoj edukaciji veoma kratko, nezadovoljstvo stanjem se povećava, pa se logično postavljaju pitanje razloga takvog stanja – od konceptualnih do izvedbenih. U tom kontekstu je i Böltsova knjiga *Umwelterziehung* kritička analiza etabliranog ekološkog odgoja i pokušaj propitivanja osnova za utemeljenja i orijentacije u koncipiranju i razvoju ekološke pedagogije (*Umweltpädagogik*) usmjerene na vodeća pitanja »ekološkog civiliziranja«.

Autor je sadržaj knjige, inače nastale kao rezultat rada u posljednjih desetak godina, iznio u sedam poglavlja: *Inventura stanja: pregled, Kritika: deficit-hipoteze i*

analiza instrumenata, Utemeljenja: ekološkopedagoške okvirne kategorije, Ori-jentacije: dimenzije ekološkog civiliziranja, Modeli konceptualnog razvoja, Praktični pokušaj: marburški model i Zaključak: posljedice i perspektive.

U prvom dijelu autor pokazuje uvjete i okolnosti u kojima se razvijao i kako se institucionalizirao ekološki odgoj, sve do didaktičkih aspekata. Kako u svijetu tako i u Njemačkoj – na koju se ova knjiga pretežito odnosi – prisutna je potpora razvoju ekološkog odgoja i obrazovanja. Međutim, autor na primjerima nekih studija pokazuje da (1985.) srednjoškolac ima po jedan sat nastave tjedno, da se tematika obrađuje uglavnom u nekolicini nastavnih predmeta, od čega u biologiji i kemiji 43%, fizici 9,8%, religiji 9,5%, politici i socijalnim znanostima 6,1% itd., a kao glavne teme su »ekosustavi« u biologiji, »zrak« u kemiji, »problemi okoliša« u religiji, »energija« u fizici itd. Najveći dio se obrađuje verbalno (46,5%) a najmanje se kritički govori. U 38,8% slučajeva nije se prepoznatljivo, niti djelatno, niti problemski učilo, a tek u 6,1% slučajeva susreće se suradnja nastavnika različitih disciplina. To je jedan od primjera koji ukazuje na probleme strukture sadržaja i izvoda-nja nastave.

Slično je stanje u izobrazbi nastavnika. Ispitivanja nastavnika pokazuju da se oko 9% nastavnika tijekom studija susretalo s ekološkom problematikom, 20% ih smatra da se u nastavi radilo o »ponudi« općih tema, a 23% ih misli da su ekološki sadržaji zadovoljavajuće zastupljeni. Istraživanja u 1991. godini pokazuju slično stanje kao i u 1985. godini. Autor stoga izvodi zaključak da ekologiziranje škole i obrazovanja nije postalo »motorom« školske reforme. Ekološki problemi se tretiraju kao obični »materijal« s uobičajenim metodama. Gotovo da zadovoljava ushićeni uzvik: »I naša se škola bavi okolišem!« Zato i ne začuđuju podaci istraživanja, tj. da svega 31% studenata nastavnčkih studija crpi informacije iz nastavne

